

פרוטוקול מס' 193

מישיבת ועדת העבודה
יום ב', י"א באלול תשל"ה - 18.8.1975, שעה 14.20

ב כ ח ו:

חברי הוועדה:
ש. ארבל-אלמוזלינו - היו"ר
פ. גרופר
מ. דרובלס
י. כהן
א. לבנבראון
א. מויאל
ח. שמעוני

מוזמנים:
ת. פנחסוביץ - משרד המשפטים
י. ברק - משרד העבודה
ב. צוקרמן - משרד האוצר

מ"מ מזכיר
הוועדה:
י. יפה

רשמה:
ע. הירשפלד

סדר-היום: חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה מס' 2),
תשל"ה-1975.

חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה מס' 2), תשל"ה-1975

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה.

על סדר יומנו הצעת החוק שזה עתה הכנסת אישרה את העברתה לוועדת העבודה לאחר הקריאה הראשונה, ובתקשור לעשות את העבודה ולהכין את הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית.

כשנודע לי אתמול על הצעת החוק שעומדת להיות מובאת - וזה תיקון לחוק ההסכמים הקיבוציים - ומאחר שיש כוונה להגיש את ההצעה מהר ככל האפשר, פניתי לגורמים הנוגעים בדבר, אל לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים ואל ההסתדרות הכללית. לגבי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים נאמר לי שמר שביט ייפה את כוחם של ציגי משרד העבודה, שהם יודיעו בשמם שהצעת החוק המוגשת על-ידי הממשלה היא על דעתם ובהסכמתם. אותו דבר עשיתי לגבי ההסתדרות, פניתי למזכ"ל ההסתדרות, והוא אמר לי שההצעה אשר מובאת היא על דעתם ובהסכמתם, וגם העביר לי את ההסכם הקיבוצי החתום על-ידי הצדדים הנוגעים בדבר, והסביר שהצעת החוק באה לתת להסכם את העדיפות לגבי הסכם אחר או חוזה אחר. מאחר שהצדדים הנוגעים בדבר, שוועדת העבודה בוהגת לשמוע אותם נתנו למעשה את ברכתם וסמכו ידם על תוכנה של הצעת החוק, על הסעיפים שבה, אני חושבת שהמלאכה שלנו קלה יותר, ונצטרך רק לקיים את הדיון הפורמלי, במידה שלחברי הוועדה יש מה להעיר. זה משחרר אותנו מהזמנת הצדדים הנוגעים בדבר, כי דעתם כבר ידועה לנו.

הצדדים הנוגעים בדבר הם: ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל, המחלקה לאגוד המקצועי, יחידותיה ושלוותיה, מצד אחד; ומצד שני התאחדות התעשיינים בישראל, התאחדות האיכרים בישראל, לשכות המסחר בישראל, מרכז הקבלנים והבונים בישראל, התאחדות הסוחרים בישראל, איגוד הבנקים בישראל, התאחדות תעשייני היהלומים בישראל בע"מ, התאחדות בתי המלון בישראל, איגוד המוסכים בישראל, התאחדות ענף הקולנוע בישראל, התאחדות הברות לביטוח חיים בע"מ, והארגון הארצי של מפעלי השמירה בישראל.

אסתפק בדברי פתיחה אלה, ורשות הדיבור

למר ברק.

י. ברק: אם תשימו לב, מדובר כאן בהוראת שעה. כלומר, זה חוק מיוחד ביחס להסכם הקיבוצי שנזכר כאן. זה איננו תיקון לחוק הסכמים קיבוציים, אלא חוק מיוחד להסכם הזה. על הסיבות לכך מדוע זה בעשה כבר דובר בעת הקריאה הראשונה, ואין לי מה להוסיף בענין. אם לחברי הוועדה יש שאלות, אענה עליהן ברצון.

מ. דרובלס: אנו דבים בהצעת חוק זו קצת מתוך לחץ. רק עכשיו החליטה הכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה, ויש חברי כנסת אשר חושבים שאפשר להעבירה באופן אוטומטי.

אני רוצה לציין בצער את צורת החקיקה שבה אנו פועלים. זה הסכם שהושג בין שני גורמים פרטיים. מצד אחד ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל, ומצד שני הארגונים הכלכליים של לשכת התיאום, שבוודאי אינם מחייבים את הכנסת, אבל אני מבין את הסיבות. באופן עקרוני אנו קובעים תקדים מאד מסוכן, והוא חקיקה רטרואקטיבית. אנו מחוקקים חוק, שתחילתו 1.7.75, ואני מקווה שלא יהיה לדבר כזה תקדימים. אבל זה תקדים מאד מסוכן. גם צורת אישור החוק אינה בעשית בצורה המקובלת על הכנסת ועל ועדותיה.

מסיבות אלה לא אוכל להצביע בעד הצעת החוק. אבל היות והוא אחד מההישגים של הרפורמה, אני חוזר ואומר, שצריך היה להביא את הענין בעוד זמן כדי שאפשר יהיה לדון בכך. לכן, במסיבות אלה לא אוכל להצביע בעד הצעת החוק, ואמנע.

א. לבנבראון: אינני רוצה לחזור על הדברים שאמרתי במליאת הכנסת בקשר לצורת הדיון על הצעת

א. לבנבראון

החוק. אני חושב שזה פוגע, כשאנו עומדים בלחץ של ישיבה קצרה בקריאה שניה ושלישית. אמנם ידוע על מה מדובר, אבל לדעתי יש בכל-זאת מקום להזמין גורמים נוספים ולשמוע את דעתם.

הייתי אחד מאלה אשר תמכו בחוק ההסכמים הקיבוציים, אבל הנושא העיקרי שעליו יחול צו ההרחבה קשור עם הארכת תוקפו של ההסכם הקיבוצי לעוד חצי שנה.

י. ברק: זה לא זה.

א. לבנבראון: איבני יכול להתעלם מהעובדה שיש קשר בין הדברים. פירוש הדבר שבמשך חצי שנה אי-אפשר יהיה להגיש תביעות חדשות.

י. ברק: לא על זה מדובר. זה הסכם אחר לגמרי. חוק זה מתייחס רק להשלמת הכנסה בקיה לשכר גטו.

א. לבנבראון: מבחינה פורמלית אין לזה כל קשר, אבל מבחינה פוליטית אני רואה את הקשר. איבני יכול להתייחס באופן יבש רק להצעת החוק. אני מבין שחוק זה קשור רק עם ההסכם הזה, אבל איבני מתעלם מההסכם האחר, ואז אני אומר שלדעתי זה בא להקפיא מצב מסויים.

היות וגישתי לענין הרפורמה מתחילה היתה שלילית, מתוך כך שראיתי בה פגיעה לא רק בשכר הגטו, אני שואל אם מאבקה של ועדת העבודה צריך להיות על שמירת שכר הגטו, או שמירה על ערכו הריאלי של השכר. נראה לי שהצעת חוק זו באה להנציח מצב, שלדעתי איבנו טוב, ולכן לא אוכל לתמוך בהצעת החוק.

י. כהן: אנו תמכנו ברפורמה, כי ראינו צורך למנוע את החריגות והעיוותים שהיו קיימים במשק בענפים השונים, והגענו למסקנה שזה יתפשט למימדים כאלה, שאם לא תהיה מסגרת חדשה לכל תשלומי מס הכנסה, אנו בהרוס גם את המשק וגם את החברה הישראלית. יחד עם זאת איבני יודע אם ההסתדרות שלמה עם הענין. עקבתי אחרי התפתחות הדברים בהסתדרות, וזה הביא אותי לידי מחשבה שמא הממשלה או ההסתדרות, או שניהם יחד, לא יעמדו באמת בתוקף מה שצריך לעמוד על ביצוע חוק הרפורמה. גם בישיבתו האחרונה של הוועד הפועל, כאשר הועלה ענין שכר גטו, שאלתי לאיזה גטו מתכוונים. אנתנו רוצים שכר גטו על כל הדברים הגלויים, וצריך לדעת מה זה גלוי ומה זה בסתר. לכן, לא ברור לי למה מתכוונים כשאומרים שכר גטו לכולם. אם זה שכר גטו לכולם, אם זה הסכמי עבודה שההסתדרות חתמה עליהם, או שבאמת שומרים את הגטו לכולם. יחד עם זאת אני רוצה לומר, שבאמת התכוונו לכך שמקטינים את המס השולי ומגבילים את העיוותים.

אם הצעת חוק זו באה למנוע את הדברים האלה, אנו תומכים בה באופן עקרוני, לא רק בקשר למה שקרה עם הבנקים. אבל אנו יודעים שזה רק תחילתו של תהליך; ואם נפרוץ את הסכר, מחר יהיו אלה קבוצות עובדים אחרות. יחד עם זאת לא שותפנו במשא-ומתן, ואני מצטער שאני צריך להצביע על הצעת חוק, כאשר אני לומד מה הוא ההסכם הקיבוצי. אנו עומדים בפני מצב, בו איבנו יכולים להיות שלמים לגמרי עם עצמנו ולומר שאנו בעד ההסכם הקיבוצי, וכבר רוצים להוסיף לו את התיקון המוצע. לכן נראה לי הענין מוזר.

אני מבין שהענין דחוף, אבל לפי דעתי מוטב היה אילו אנחנו כוועדת העבודה היינו לומדים את ההסכם אשר גחתם אתמול, והנושא הזה היה מובא בעוד שבוע או בעוד 10 ימים לוועדה. לכן הגענו למסקנה שנימנע מהצבעה בענין קבלת הצעת החוק.

פ. גרופר: אני אישית כמעט בטוח שאת הרפורמה פרצו כבר, והפרץ הזה יימשך. בענין השכר גטו, כשאיבנו יודעים מה זה גטו, גטו גלוי או בסתר, אני חושב שכבר פרצו אותו, וזוהי החרדה.

אנו עושים כאן מעשה לא טבעי ובמהירות גדולה. אנו מחוקקים חוק, שניתנת לו האפשרות לשנות דברים. נשאלת השאלה, אם אנו מחוקקים חוק מסויים עם אפשרות לשנות, איזו חקיקה היא זאת? אני מבין שיש רצון טוב לכל המערכת הזאת, אבל הסימנים הראשונים מוכיחים שיש בקיעים קשים מאד בדרך לביצוע הרפורמה. אנו יודעים איזה זעזוע קשה עבר עלינו בשל שביתת עובדי משרד החקלאות, והנזקים שנגרמו מהעובדה שהם לא עבדו תקופה לא, ארוכה ביותר, ומה קרה במשק החקלאי.

כחבר ועדת העבודה, אני חושב שאנו בונים הר גדול, וכל פעם מישהו מוציא חלק מפה ומשם. לדעתי, צריך היה לעסוק בנושא זה עוד חודש או חודשיים, ולא למהר. זה מוכיח שאי-אפשר לעשות מהפכה בחיי משק ועם, שחי לפי מוסכמות. אני מצטרף לדברים שאמרו חברי מסיעת הליכוד. אנו בעד הדברים האלה, אבל יחד עם זאת בימב מהצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני רוצה להשיב קודם-כל לדברים שנאמרו בקשר לחקיקה חפוזת. אינני במנית עם אלה שהם בעד חקיקה חפוזת. אילו היתה מובאת לפנינו הצעת חוק שמתייחסת לפרטי פרטים, לא הייתי מקיימת את הישיבה הזאת. אבל מאחר שהצעת החוק באה לעשות דבר אחד, לתת עדיפות להסכם שהושג בין הצדדים, שהחוק בתן להם מעמד חוקי, והם אינם גופים פרטיים, לכן לכל ההסכמים שמגיעים אליהם יש תוקף חוקי כמו חוק.

מ. דרובלס: אבל הם יכולים לבוא ולייעץ לנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: בענין זה צודק חבר הכנסת כהן. כמו לגבי כל הסכם אחר שאינך מכיר את תוכנו אתה סומך על אותם אנשים שחותמים עליו, כך לגבי ההסכם הזה.

לגבי כל הפרטים, בכדי לבצע את הרפורמה בתקופת המעבר, יש לתת הגדרה מה פירוש הכנסה בקיה ושכר בטו. לגבי שכר בטו, הכוונה היתה לשכר הכולל, וכל מה שאתה מקבל חל עליו המס. אם בסופו של דבר ההכנסה הכוללת שלך בניכוי מס הכנסה תצא פחות ממה שקבלת, אז זה בא במידה מסויימת לאזן הטלת מס על אותם דברים. איש לא העלה על דעתו שהכוונה היא קודם-כל שאתה צהנה ממס הכנסה ואחר-כך אתה רוצה ליהנות מהדברים האחרים. הכוונה היתה לשכר הכולל, ולכן ההסכם הקיבוצי הזה. ואם שני הצדדים הגיעו ביניהם להסכם על הדברים הללו, זה יגרום פחות חיכוכים וסכסוכי עבודה. אם הם חתמו על ההסכם חזקה עליהם שהם יבואו לעובדים ויאמרו להם שאין אחיזה לטענותיהם.

לחבר הכנסת דרובלס אני רוצה לומר, שהחוק איננו בא לתת רטרואקטיביות. ההסכם עצמו הוא מ-1.7, ועל-כן אין כאן שום רטרואקטיביות. (ראה סעיף 10 של ההסכם). דבר שני הוא הסמכות שניתנה. זו דווקא בקודה חשובה מאד, שנתנו לצדדים בחוק סמכות לשנות, במקרה שתוך כדי ביהול המשא-ומתן ביניהם יגיעו למסקנה שצריך לשנות סעיף זה או אחר. הצעת החוק באה להיות גמישה, לאפשר לצדדים - במידה שיגיעו לידי הסכם ביניהם, וזה דווקא לטובה ולא לרעה.

יכולנו לומר שהיום לא בדון בהצעת החוק, אבל מדוע לכנס שוב את הכנסת לקריאה שניה ושלישית? הצעת החוק באה לתת תוקף להסכם עצמו, ובדרך-כלל בסדרי החקיקה שלנו בכנסת, כאשר באים לתת גושפנקה להסכמים קיבוציים, אבתנו לא כל-כך חולקים על כך, אלא דווקא תומכים בענין; ובמשא-ומתן חופשי, מתוך רצון טוב, נתנו לכך גושפנקה חוקית. מדובר כאן על הוראת שעה ולא על הסכם קיבוצי. אותה הוראת שעה שנתנו לגבי תוספת יוקר כבר בטלה. איננו נכנסים לפרטים כאלה ואחרים, כי הם מוסכמים על-ידי הצדדים. אנו רק בוחנים עדיפות להסכם זה, כפי שנאמר בסעיף 8: "הוראות הסכם זה עדיפות על הוראות כל הסכם קיבוצי, הסכם אחר או חוזה עבודה הקובעים שכר או הטבות", ואילו החוק בא לתת גושפנקה לסעיף זה.

אם אין יותר הערות, אני מעמידה את סעיף

הצעת החוק להצבעה.

ש. ארנלי-אלמוזליבר

ה צ ב ע ה

- סעיפים 5 - 1 בתקבלו ב-3 קולות בעד,
1 - בגד, 3 במנעים.
- סעיף 1 לתוספת בתקבל ב-3 קולות בעד,
1 - בגד, 3 במנעים.

אנו מבקשים להכין את הצעת החוק
לקריאה שניה ושלישית ולהביא אותה

היו"ר ש. ארנלי-אלמוזליבר:

היום לכנסת.

אני מודה לכם. הישיבה בעולה.

הישיבה בסתימה בשעה 15.00